

BREV till redaktionen

BREV till redaktionen

VÄRLDSSPRÅK som "knäcker" skrivmaskinen!

Världens folk skiljes ju som bekant inte bara genom fördomar, ideologier, statsgränser osv, utan framför allt genom språkolikheterna, som hindrar de olika folken på jorden att umgås naturligt och obehindrat med varandra. De osynliga språkgränserna isolerar i själva verket folken från varandra effektivare än de "järnridder" och andra underliga påhitt som en vilsegångens världspolitik har hittat på.

Dessa ord har skrivits tusentals gånger redan innan jag var född så jag gör inga anspråk på att vara någon "djup tänkt filosof", men jag tänker på det gamla talesättet: Vattendroppen urholkar med tiden stenen! Det kan aldrig nog påpekats att om man vill reformera världen, då bör man börja med sig själv. Det är en av de gamla sanningarna som aldrig blir för gammal. Det enda verkliga radikala när det gäller reformarbete.

När en sjukdom ska bekämpas bör man ju i första hand gå till roten och bekämpa det som förorsakar sjukdomen. Det samma gäller även det som är sjukt i samhällssystemet. Eftersom att det skulle bli för omfångsrikt att ge sig in på vittgående funderingar vill jag i dag hålla mig till avsnittet världsspråksiden. Anhängarna av det internationella hjälpspråket Esperanto visar genom personligt ståndpunktstagande att de radikalt söker att medverka till en bättre världsordning.

Ingen torde vilja förneka att ett internationellt världsspråk, ett s.k. hjälpspråk vid sidan av nationalspråken skulle tjäna en radikal uppgift när det gäller samförståndet mellan folken. Men tyvärr står världsspråksidens förkämpar splittrande i flera läger. Utan tvivel har esperanto de flesta anhängarna, men med lite mera diplomatisk skicklighet skulle det kunna bli ännu flera.

Esperanto tryckes på det latinska alfabetet, det alfabetet som syns ha framtiden för sig. Människornas förmåga att skriftligt meddela sig med varandra är urgammal, men de gamla feniciernas uppfinning av ett s.k. alfabet, där varje tecken angav ett ljud blev en verklig revolution på området och de flesta alfabet ter sig vara mer eller mindre

lyckade efterbildningar av det feniciska alfabetet.

Grundsystemet med alla alfabet är fortfarande den, att en bokstav anger ett ljud. Kinesernas, japanernas m.fl. skrivtecken är i själva verket inga alfabet. Det är mycket troligt att uppfinningen av alfabetet utgörs grunden till västerlandets storartade kultururveckling.

Skulle då inte även ett i hela världen accepterat hjälpspråk kunna lägga grunden till samma storartade välsignelse för mänskligheten? Gör inte det allt mer nödvändigt internationella samarbetet allt lättfattligt internationellt språk allt mer nödvändigt. Det skulle bespara

debatten

de stora begåvningarna mera tidsödande studier i mer eller mindre krångliga nationalspråk så att dessa begåvningar så fort som möjligt kom i direkt samhällsarbete.

Men det är väl inom språkområdet på samma sätt som överallt i det mänskliga gebitet, fördom, egen nytta och snäva ekonomiska intressen lägga hinder i vägen för reformer hur samhällsnyttiga de annars skulle kunna vara.

Vid varje reform är och förblir det alltid så, att det blir någon som personligen ekonomiskt eller på annat sätt blir lidande på den. Sålunda kan det ju tänkas att allt för radikala reformer på språkområdet skulle kunna göra livslånga studier nästan värdelösa i praktiskt hänseende. Men herrar språkprofessorer m.fl. har nog ingen anledning att bäva. Även det mest framgångsrika hjälpspråkförslaget, esperanto, har hittills inte med någon framgång kunnat konkurrera med de stora nationalspråken.

Tyvärr är jag inte mäktigt att avgöra huruvida esperanto även skulle vara det bästa språkförslaget. En av esperantos grundprinciper är ju att strikt hålla sig till ett ljud anges av en enda bestämd bokstav. Men eftersom att det latinska alfabetet har brist på bokstäver har man inom esperanto löst detta genom övertäckningar och accenttecken. Även de nationalspråk som använder det latinska alfabetet har

fallit för samma frestelse. Sålunda kan man inte med vanliga svenska skrivmaskiner eller tryckmaskiner framställa våra granspråk på ett riktigt sätt. I svenskan har man ju "fixat" de saknade bokstäverna "A" och "Å" genom övertäckningar. Det skulle ju vara en stor vinst på flera sätt om man åtminstone i de länder där det användes samma alfabet vore eniga när det gäller vissa ändringar.

Esperanto har isolerat sig på ett onödigt sätt genom att införa justeringar av alfabetet utan att rådgöra med andra. Sålunda uppstod det s.k. "reform esperanto" eller som det även kallas "IDO", alltså ett reformerat esperanto utan justerande bokstäver och även vissa andra smärre ändringar när det gäller stavningen. Förslaget förkastades dock av esperantisternas majoritet eftersom att man på det sättet bröt mot principen att varje bokstav endast skulle ange ett bestämt ljud.

Det är i varje fall min personliga åsikt att det var ett fel att inte anita "idoförslaget" åtminstone när det gällde "bokstavsjusteringen", ty nu vet var och en som har försökt att skriva esperanto på maskin att det har sina besvärigheter. För en svensk är det lätt att skriva tyska på maskin, för att detta språk har samma bokstavsjusteringar som svenskan. I varje land där det latinska alfabetet användes har man lätt att skriva engelska och holländska där man i stället för övertäckningar föredragit att skriva dubbelbokstäver. Att man på dessa språk skriver "tj" och "sj"-ljudet på annat sätt än vi, genererar ju inte i tryckpressar och vid maskinskrivning.

Det går alltså bra att trycka engelska böcker på svenska tryckerier. Visserligen går det att skriva tex franska, polska eller esperanto på en vanlig svensk skrivmaskin, men nog är det svårt om det ska bli förståeligt... När jag själv försökt att skriva något på franska eller polska på min maskin har både jag och maskinen "gått upp i limningen". För att härma övertäckningarna blev man tvungen att köra baklänges för jämnas så inte blev det någon vidare fart på skrivandet.

Det blir visserligen lite onklare

att skriva esperanto på maskin men man förargar sig över hur onödiga dessa övertäckningar är. Anser att just dessa övertäckningar hindrar detta hjälpspråk utveckling. Detta är ju skada, i synnerhet som detta språk annars skulle kunna bli ett bättre medel i det

mänskliga samförståndets tjänst. Jag hoppas att denna insändare kommer under någon inflytelserik esperantists ögon och att något blir gjort för en ändring i positiv riktning, till tjänst för mänskligheten. Då skulle jag vara glad.

J. H. B.

19-9-67

Esperantokurs
Nybörjarkurs startar i dag torsdag kl 19.30 på Borgarskolan, rum 302, ing Thottsgratan. Anmälan kan ske vid kursens början.

Arbetet 13-9-67

Malmö

Jorden runt med esperanto i bagaget.

Direktör Torben Kehlet, Köpenhamn berättar i dag onsdag kl 19.30 i Borgarskolans aula från sina många resor på de olika kontinenterna, både affärs- och turistresor. Direktör Kehlets tyskfödda fru Eliza visar färgbilder.

Arbetet 17-9-67

Malmö

Jorden runt med Esperanto

Dir Torben Kehlets föredrag "Jorden runt med Esperanto i bagaget" i Borgarskolans aula väckte stort intresse. Till utsökta färgbilder berättade föredragshållaren om sina resor jorden runt. Överallt använde han esperanto genom Esperantovärldsförbundets effektiva och unika delegat-system, på kongresser eller på annat sätt. Fru Eliza Kehlet lämnade korta informationer om esperanto. Arrangör var Malmö Esperantoförning, som startar en nybörjarkurs på den 19 sept i Borgarskolan kl 19.30, där intresserade kan anmäla sig.

8-9-67

ESPERANTO!

Världskongressen i Limhamn blev en stor framgång.

Kurser för nybörjare startar inom kort.

Upplysningar på ABF:s exp. Folkets Hus, Limhamn, eller tel. 040/558 15.

Arbetet 8-9-67

9-6-1967

Ny turistfolder om Lund har tryckts på sju språk

Lunds turisttrafikförening håller på att distribuera en ny turistfolder om Lund. Den är 12-sidig och tryckt i fyra färger. Den nya språkversionerna är polska och esperanto. Den lilla upplagan om 2.000 esperantofolders är avsedd för den esperantokongress, som under sommaren äger rum i Malmö, varvid besök görs i Lund. Turistfoldern är tryckt på sammanlagt sju språk.

Arbetet 9-6

G.H.